

Kurs nowej biologii w Dziwnowie

W dniach od 7 lipca do 6 sierpnia br. w Dziwnowie (woj. szczecińskie), odbył się kurs poświęcony problemom współczesnej biologii, zorganizowany przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika.

Kurs przeznaczony był dla pomocniczych pracowników naukowych, a więc asystentów i studentów starszych lat sekcji przyrodniczych uniwersytetów i katedr bio-

logii akademii medycznych oraz wyższych szkół rolniczych. Objął on około 140 uczestników rekrutujących się ze wszystkich większych ośrodków naukowych Polski.

Celem kursu obok systematycznej nauki twórczego darwinizmu było wykazanie znaczenia światopoglądu w pracy naukowej, zapoznanie z materializmem i metodą dialektyczną na podstawie konkretnych zagadnień i konkretnego materiału przyrodniczego, wreszcie wykazanie znaczenia praktyki w metodologii naukowej i jej przewodniej roli w procesie poznawczym.

Dlatego tematyka kursu obejmowała szeroki wachlarz zagadnień biologicznych ujętych z ewolucyjnego punktu widzenia. Myśl ewolucyjna stanowiła nieć przewodnią wiążącą poszczególne zagadnienia referatów jak również całe ich cykle.

Wykłady stanowiły pionierski systematyczny kurs i w pewnym sensie przegląd najistotniejszych problemów współczesnej biologii. Zadaniem kursu było raczej stworzenie szerokich perspektyw a nie tylko nauczanie. Celem kursu było ułatwienie wyjścia z ram ściśle specjalistycznych zagadnień przez stworzenie atmosfery rzetelnej dyskusji.

Szerokie ewolucyjne i światopoglądowe perspektywy jakie dały uczestnikom kursu poszczególne referaty, pozwoliły na przykładzie myśli ewolucyjnej w biologii zrozumieć i stworzyć słuszne zdanie o wielkiej roli teorii w nauce.

Spośród referatów poruszających różne zagadnienia nowej biologii wymienić należy tu kilka z tych, które dotyczyły najbardziej kluczowych tematów.

Należy podkreślić, że obok referatów naświetlających klasyczne teorie ewolucyjne, zarówno w aspekcie historyczno-rozwojowym, jak i krytycznym (przedmiot i zadania ewolucjonizmu, dowody ewolucji, historia ewolucjonizmu, teoria Darwina), wygłoszono referaty stanowiące próbę nowego i oryginalnego ujęcia problemów darwinizmu. Do takich referatów należały przede wszystkim referaty, opracowane przez prof. Petruszewicza i doc. Tarwida, dotyczące zagadnień gatunku jako jednostki biologicznej i obiektu ewolucjonizmu, oraz zagadnień walki o byt i doboru naturalnego. Wzbudziły one duże zainteresowanie i wywołały ciekawą dyskusję.

Również duże zainteresowanie wywołały referaty poświęcone zagadnieniom żywej materii, powstawania życia oraz zagadnieniom dziedziczności i zmienności. Referaty z tego cyklu wygłosili: prof. Skowron, prof. Dembowski, prof. Michajłow, prof. Kamiński, prof. Bilewicz, dr Wróblewski oraz dr Jurand.

Obszerny cykl referatów poświęcono zagadnieniom przebiegu i prawidłowości procesów ewolucyjnych. Wygłoszone w tym cyklu referaty prof. Kozłowskiego, prof. Jarczewskiego i mgr Kielan zapoznały słuchaczy ze stosunkowo mało u nas znanym działem ewolucjonizmu opartym na paleozoologii i morfologii ewolucyjnej.

Szereg wykładów poświęcono zagadnieniom ontogenezy i stadialności rozwoju, zarówno u roślin, jak i u zwierząt.

W części kursu poświęconej zagadnieniom twórczego darwinizmu szczególnie interesujące były wykłady prof. Makarewiczowej obejmujące problemy agrobiologiczne oraz referat prof. Michajłowa przedstawiający twórczy darwinizm w perspektywie historycznej i społecznej.

Do najbardziej żywo dyskutowanych i interesujących należały wykłady poświęcone zagadnieniom antropogenezy, naświetlonych obszernie i nader ciekawie w wykładach prof. Mydlarskiego, prof. Stołyhwowej i dr Stęślickiej, oraz wykład dr Jussowej, omawiający naukę Pawłowa w ujęciu ewolucyjnym.

Wykłady zamknął cykl referatów omawiających polityczno-społeczne aspekty walki nowego ze starym w biologii i podkreślających rolę nowej biologii w walce dwu obozów politycznych. Referaty te wygłoszone przez prof. Petruszewicza i prof. Michajłowa przedstawiały cały szereg zagadnień w sposób interesujący i sugestywny.

Naturalne warunki Dziwnowa i rozkład pracy umożliwiał uczestnikom kursu zasłużony i przyjemny odpoczynek. Poprawiła się dzięki temu „kondycja“ młodych pracowników naukowych w dziedzinie biologii. Duża ilość wolnego czasu umożliwiała szeroką i swobodną dyskusję na tematy poruszane w referatach. Na podkreślenie zasługuje świetna organizacja kursu pod względem technicznym, osiągnięta dzięki wytężonej pracy administracji.

Sprężysta praca organizacji społecznych, wreszcie kontakt uczestników z różnych ośrodków i wymiana poglądów, spełniły dużą rolę pod względem wychowawczym.

Widoczne to było w końcowej dyskusji podsumowującej osiągnięcia kursu. Po szczególne ośrodki w sposób słuszny i krytyczny ustosunkowały się do niektórych niedociągnięć kursu, do których należała pewna nierównomierność poruszanych zagadnień, różny poziom referatów i niekiedy zagubienie koniecznej do wyjaśnienia istoty zagadnienia perspektywy historycznej. Zgodnie jednak stwierdzono, że usterki nie przeszkodziły w osiągnięciu zasadniczych celów kursu.

Niewątpliwie dużą zdobyczą kursu było to, że obok znanych uczonych i specjalistów, referaty stojące na wysokim poziomie wygłosili młodszy pracownicy naukowcy jak kol. kol. Kielanówna, Wróblewski, Jurand, Świeżyński.

Kurs nowej biologii w Dziwnowie spełni w życiu naukowym niewątpliwie dużą rolę. Zasadnicze referaty i osiągnięcia dyskusji dotrą dzięki uczestnikom kursu do poszczególnych placówek naukowych, a przede wszystkim stworzą szeroką podstawę do dyskusji na zebraniach Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika.